

Mistr Zhuang, Sebrané spisy. Přeložil Oldřich Král, Lásenice: Maxima, 2006, 439 str.

S dílem Mistra *Zhuanga* (v dřívějším, počestlém přepisu *Čuanga*) se český čtenář mohl seznámit díky starším překladům profesora Krále,¹ avšak teprve nyní je k dispozici úplný překlad všech textů připisovaných tomuto originálnímu čínskému mysliteli. Soubor sjednocuje texty různého stupně autenticity, z nichž ty nejautentičtější jsou shrnuty do tzv. „Vnitřních kapitol“, u kterých lze s největší pravděpodobností usuzovat na *Zhuangovo* autorství. Zbylé dvě části tzv. „Vnějších“ a „Různých kapitol“ představují ozvuky, parafráze a dále rozvíjené motivy inspirované tím „autentickým“ Mistrem *Zhuangem* a hlásící se k jeho myslitelskému odkazu. Jako ve všech svých překladech a výkladových pracích z posledních let,² snaží se profesor Král i v tomto svém počínu o důsledné zavedení celosvětové normy přepisu čínských jmen a slov *pin-yin*, pročež pokaždé argumentuje velice sugestivně a přesvědčivě: „Praktikováním dnes jediného legitimního zápisu čínských slov respektujeme čínskou kulturní identitu a současně stvrzujeme i kulturní identitu vlastní. Patří k české gramotnosti psát Shakespeare a nikoliv Šejkspír, psát Don Quijote de la Macha, nikoli Don Kichot de la Manča, Don Juan, nikoli Don Chuan. Považujeme to za samozřejmé minimum české literární vzdělanosti i za tu cenu, že ne všichni řeknou ta ‚cizí‘ slova vždycky správně. Z principu musí totéž platit i pro ty ‚exotické‘ jazyky, jež přešly na hláskové písmo, naši latinku. Setrvačné úlevy z gramotnosti jsou neomluvitelné.“³ – Co se však závěrečné věty týče, měl by se pan profesor zaměřit na své užívání interpunkce, které je v celém překladu naprosto frapantní až tristní, což v případě renomovaného filologa působí groteskně až trapně. Anebo to je snad další důkaz toho, co jsem napsal v jiné recenzi: že slavným profesorů projde téměř všechno.⁴

Dílo Mistra *Zhuanga* se nikdy nestalo kodifikovanou naukou, jež by byla ideologií nějaké školy po způsobu konfuciánů či moistů (dříve mohisté), anebo i samotných taoistů. *Přesto* (anebo *právě proto*?) se stalo trvalou a všudypřítomnou inspirací čínské imaginace a kreativity, nelze si bez něho představit klasickou čínskou poezii reprezentovanou nejznáměji básníky *Du Fuem* (dříve Tu Fu), *Li Boem* (dříve Li Po), *Tao Yuan-*

¹ Mistr Čuang, *Vnitřní kapitoly*, Praha: ODEON, 1992. *Tao. Texty staré Číny*, Praha: Čs. spisovatel, 1971. *Knihy mlčení. Texty staré Číny*, Praha: Mladá Fronta, 1994. Vše v překladu O. Krále.

² Oldřich Král, *Čínská filosofie. Pohled z dějin*, Lásenice: Maxima, 2005.

³ Mistr Zhuang, *Sebrané spisy*, str. 12. V tomto svém úsilí je však profesor Král ve své oblasti solitérem, jelikož všechny ostatní překlady čínských slov a jmen se drží zažité, počestlé (tzv. „progresivní“) formy přepisu, a to i v případě děl nejreprezentativnějších, jakým je nejnověji např. monumentální přehled dějin čínského myšlení od Anne Cheng, *Dějiny čínského myšlení*, Praha: DharmaGaia, 2006, 688 str.

⁴ Srv. mou recenzi knihy Otto Pöggeler, *Bild und Technik. Heidegger, Klee und die moderne Kunst*, München 2002, 247 s., in: *Reflexe* 26 (ISSN 0862-6901), str. 127-135. Viz stejnou recenzi též in: *Lidé města* XV, 1/2005 (ISSN 1212 - 8112), str. 215-222.

mingem (dříve Tchao Yüan-ming), ale ani teoretické spisy k umění malby a kaligrafie.⁵ Otevřenost myšlenek se odrazilo i v otevření textového korpusu, který obsahuje texty parabolické, alegorické, didaktické, synkretické, ale i zcela banální, nebo naopak pozoruhodně „odborné“ (např. „jazykovědná“ kapitola XXVII *Paraboly*, str. 350-354) a obsahově zásadní, jako je např. závěrečná kapitola XXXIII *Podnebesí* (str. 407-417), jež přináší neocenitelný historický přehled (s výjimkou konfuciánů) všech filosofických škol. Konfuciáni nebyli do přehledu zahrnuti pravděpodobně proto, že téměř celý textový korpus je jednou velkou polemikou s učením Mistra *Kong Qiu* neboli Konfucia. Jím prosazované ideály humanity a spravedlnosti pranýřuje Mistr *Zhuang* a jím inspirovaní následovníci jako porušení a zvrácení přirozenosti – a to jak lidské, tak celkové. Oproti tomu „*zhuangovci*“ postulují princip tlumočený jako „nezasahování“, který se rovněž objevuje v kanonické knize *Dao De Jing* od Starého Mistra *Laozi*.⁶ Ohled na neporušenost přirozenosti a uchování celistvosti, apel na spontaneitu, uvolněnost, otevřenost, ohebnost těla i ducha se prolíná celým textovým korpusem s téměř obsedantní vehemencí. Přičemž je pro západní metafysickou antropologií vychovaného čtenáře nesmírně pozoruhodné sledovat, jakou roli zde hraje samotná tělesnost. Tělo a tělesnost se tu nepředstavuje jako pouhý komplement, či dokonce protiklad jakéhosi „ducha“, který je oproti tělesnosti preferovanou entitou lidské bytosti, nýbrž jako *samotná integrita* lidství, na které „*zhuangovcům*“ nejvíce a nejspíše záleží, a která do sebe a v sobě zahrnuje i toho slavného „ducha“. Tělesné aspekty a metafory jsou užívány i s ohledem na samotný *ontologický* princip *cesty-dao*, na její *kosmologický* projev ve formě síly-*de* celého *podnebesí*, jako i na *eticko-antropologický* aspekt lidské přirozenosti, která je proto přirozeností tělesnou a „tělnatou“.

Pokud by se pro myšlení Mistra *Zhuanga* musela nutně hledat nějaká srovnatelná paralela v tradici západního myšlení, byla by to *kombinace* Hérakleita, Spinozy, Nietzscheho a (tzv. „pozdního“) Heideggera. Blasfémie, kritičnost, nekompromisní upřímnost, nespoutaná otevřenost, jež si zamezuje jakékoliv definitivní zkonstatění myšlení do strnulého útvaru „nauky“ (což ovšem neplatí pro Spinozu), nezájem o čtenáře a jakoukoliv „srozumitelnost“, „přijatelnost“ a „korektnost“ – to jsou jen některé rysy *Zhuangova* textového korpusu, který si hleděl jen nikdy nekončící práce na své přirozenosti, jež není ničím jen lidským, příliš lidským. *Pracovat ustavičně na své přirozenosti* znamená, že si ji neusnadníme tím, že se spokojíme s nějakou prefabrikovanou naukou (pro *Zhuanga* to byla konkrétní hrozba Konfuciovy nauky; my můžeme doplnit všemožné psychologické, socio(bio)logické, antropologické, ekonomické, morální, náboženské a bůhví jaké ještě koncepty a projekty „lidskosti“ člověka), která nám jasně a exaktně stanovuje, co je a co není lidské, takže myšlení se takto lacině smíří a resignuje na svou činnost a potenci. Znamená to rovněž, že stran úvah o „aktuálnosti“, „akade-

⁵ Nejznáměji *Malířské rozpravy mnicha Okurky*, přel. O. Král, Olomouc: Votobia, 1996. Viz též *Tři nadání. 3x24 starých básní o básnictví, malířství a kaligrafii*, přel. O. Král a K. Šiktanc, Praha: Mladá fronta, 2000. Liu Xie, *Duch básnictví vyřezávaný do draků*, přel. O. Král, Praha: Brody, 2000.

⁶ Lao zi, *Dao De Jing* I.2 (přel. O. Král): „Světce se oddává dílu nečinnosti / a hlásá učení beze slov / a přece tu všechno žije a on se jich nezříká: / dává jim žít, ale nevlastní je / pracuje s nimi a pro ně, ale ne žádá si je / a netrvá na ničem z toho, co dosáhl / jen tak to neztratí!“ I.3: „Světce nebude dělat nic / a přece všechno jím bude řízeno!“ II.57: „Státy se nespravují platnými zákony / a zbraněmi se vládne úskokem! / Nezasahováním dobýváme svět! ... Proto Světec pravil: / Já nedělám nic a lid se mění sám od sebe / ... / Já do ničeho nezasahuji a lid bohatne sám od sebe.“

mičnosti“, „užitečnosti“ a „prospěšnosti“ si budeme neustále hledět toho, na čem nejvíce záleží a co je neužitečné a bezdůvodné (tj. *svobodné!*) jako sám život. Protože práce na své přirozenosti: *právě to je* sám život – a nic mimo to.

Aleš Novák